

Terug een topjaar voor de bruine kiekendieven in de Westkustpolders

Net zoals bij onze kerkuilen beleefden we vorig jaar ook bij de bruine kiekendieven een topjaar met een totaal van maar liefst 38 broedgevallen. Jammer genoeg mislukten er 14 paren, in diverse omstandigheden, maar ondanks deze tegenslagen kunnen we spreken van een uitstekend jaar net zoals twee jaar terug toen we 35 broedende paren telden. Met deze cijfers komt de regio IJzer en Polder in Vlaanderen aan de leiding te staan als beste kiekendievenregio. Het relaas van het afgelopen broedseizoen, vindt u in onderstaand verslag.

38 zekere broedgevallen in dé kiekendieven regio van Vlaanderen

Vorig jaar beleefden we een nieuw toppunt in de registratie van de broedgevallen van de bruine kiekendief in onze regio. We kwamen tot een totaal van maar liefst 38 broedende bruine kiekendieven, drie meer dan het vorige topjaar 2009. Daarnaast hadden we nog 11 koppeltjes die een broedpoging ondernamen met balts en nestbouw maar daarna, om niet-gekende redenen, niet tot broeden kwamen. Rekenen we nog de 9 zogenaamde territoriale, niet-broedende koppels erbij (paren die door de onvolwassenheid van één van de twee vogels niet tot broeden (kunnen) komen), dan bekomen we een **populatie** van 58 aanwezige koppels in de regio van de Westkustpolders.

De vermelde aantallen zijn natuurlijk enkel de geregistreerde paren. Koppels die we niet vonden zitten hier uiteraard niet in. Ondanks de inzet van vele medewerkers zullen er nog her en der koppels zijn die onopgemerkt een broedpoging ondernamen of zelfs tot broeden kwamen. Dit ondervonden we vorig jaar nog in de IJzer- en Handzamevallei.

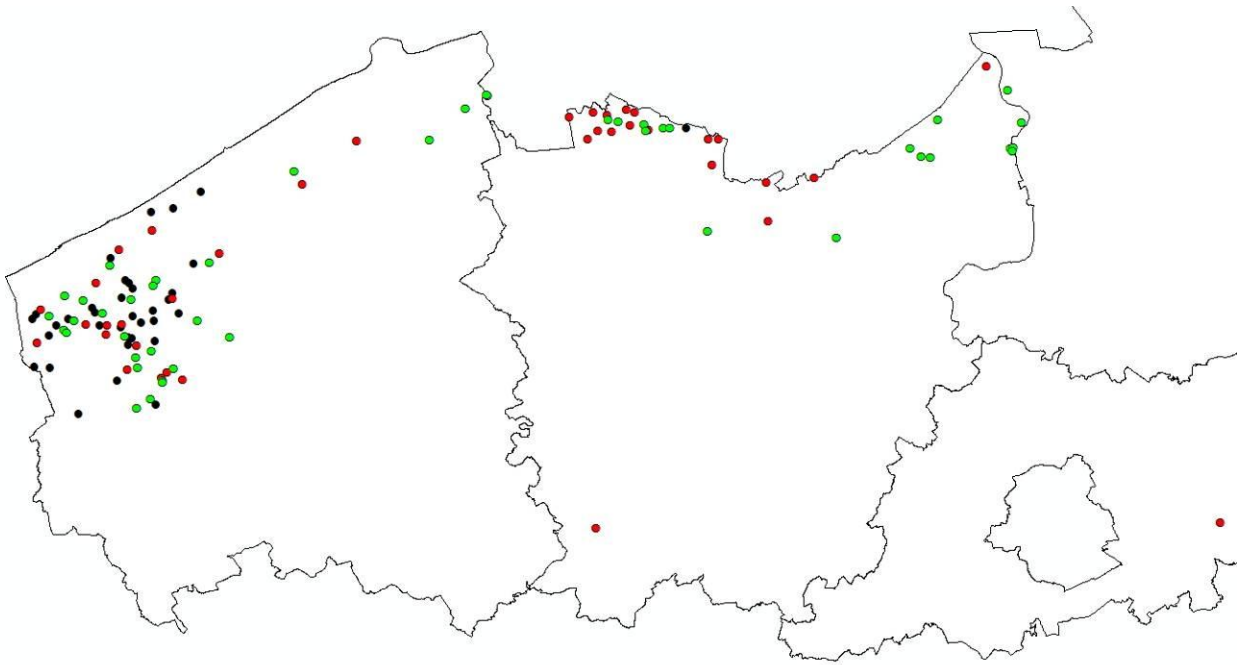
Jaar	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal
Broedgevallen	15	12	14	11	18	15	21	18	35	27	38	224
IJzervallei	7	6	4	4	10	7	9	9	10	10	9	85
Handzamevallei										1	2	3
Polders	8	6	10	7	8	8	12	9	25	16	27	136
Waarschijnlijke bg/broedpogingen										3	11	14
Territoriale koppels			2	3	4	0	2	3	7	11	9	41
Totaal aantal paren	15	12	16	14	22	15	23	21	42	41	58	279

Het belang van de polders in het kiekendievenverhaal kwam ook het afgelopen jaar duidelijk naar voor. 27 kiekendieven of 71 % trokken de polders in om te broeden tegenover een klein tiental voor de IJzervallei en twee paartjes in de Handzamevallei.

Wanneer we de situatie in Vlaanderen nemen, dan zien we een populatie van minimum 117 paren, waarvan dus 58 in onze regio IJzer en Polder. Met andere woorden : ongeveer de helft van de gekende populatie in Vlaanderen zit in onze regio ! Waarschijnlijk komt dit door de intensiteit van opvolgen in onze regio en zal het aantal niet geregistreerde broedpogingen en territoriale koppels elders in Vlaanderen misschien onderschat zijn.

Maar ook wanneer we kijken naar het aantal zekere broedgevallen in Vlaanderen namelijk 82 paren, dan komen we met onze regio, met 38 zekere broedparen, op een gelijkaardig cijfer, meer bepaald op 46 % van het Vlaamse aantal. Maar ook hier terug dezelfde bemerkingen als in vorige paragraaf.

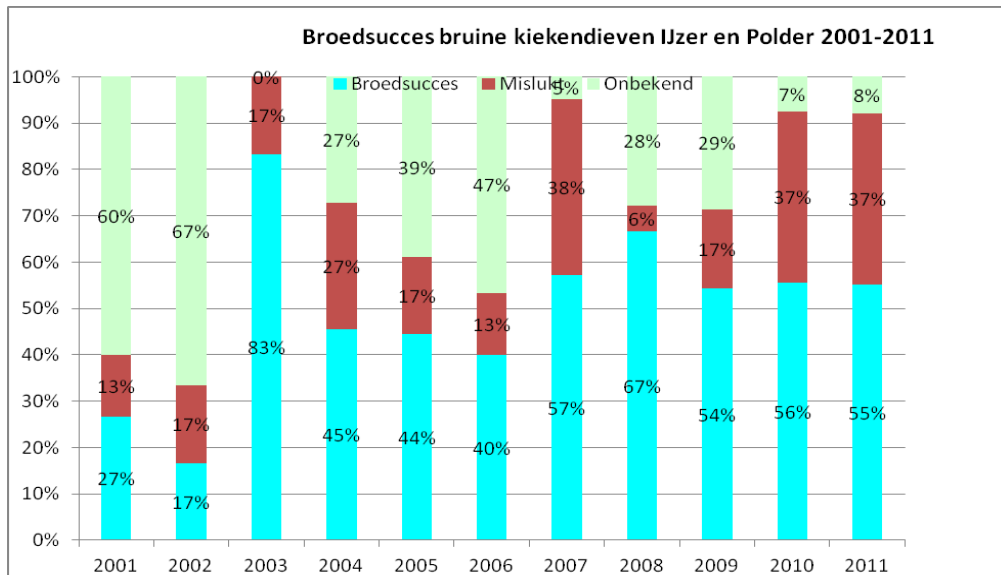
Territoria +broedpoging (zwart), geslaagd broedgeval (groen), mislukt broedgeval(rood)

Een hoog aantal mislukkingen

Ook het nestsucces wordt door onze werkgroep zo goed mogelijk opgevolgd. In het verleden was dat minder het geval en hadden we omtrent 30 % - 45 % van de gevallen geen zekerheid omtrent het broedsucces. Door een betere opvolging de laatste paar jaren kunnen we deze onduidelijkheid beperken tot minder dan 10 % van de broedgevallen.

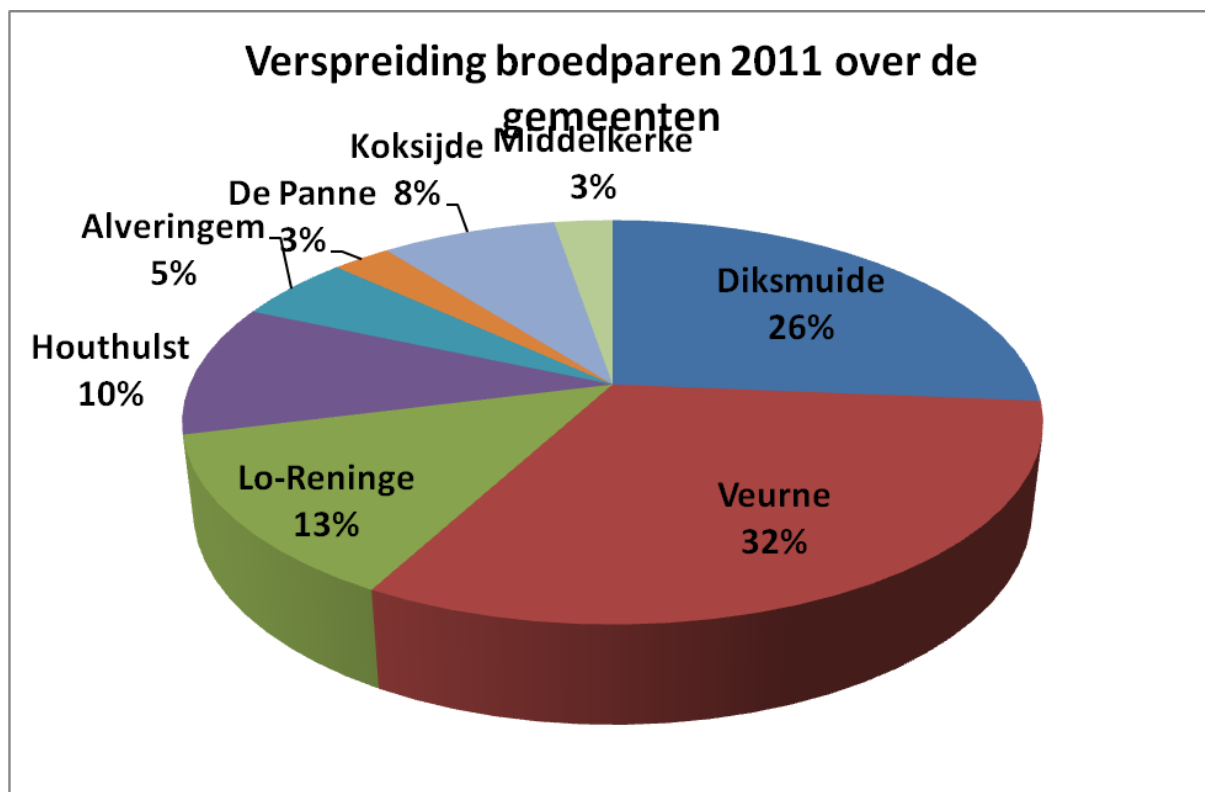
Alhoewel het slaagpercentage tegenover het jaar voordien stabiel is gebleven rond 55-56 % merkten we vorig jaar dat op een groot aantal plaatsen de mislukkingen, die van nature ook voorkomen, eerder aan menselijk optreden te wijten waren (we spreken hier niet van landbouwwerkzaamheden). Door een verhoogd overleg én controle proberen we dit volgend jaar te vermijden.

Gemeenten

In de jaren waar er relatief veel wordt gebroed in graanvelden, zoals vorig jaar, is de gemeente Veurne de grootste kiekendievengemeente. Vorig jaar was bijna een derde (32 %) van de broedpopulatie actief in Veurne. Diksmuide volgt kort met ruim een kwart van de totale broedparen (26 %). Over de ganse projectperiode (2001-2011) is evenwel Diksmuide met 36 % de grootste kiekendievengemeente, gevolgd door Veurne (29 %). Dit is niet zo verwonderlijk gelet op de uitgestrektheid van de gemeente en de aanwezigheid van een groot deel van de IJzervallei op het grondgebied. Lo-Reninge komt ook meer en meer aan het venster

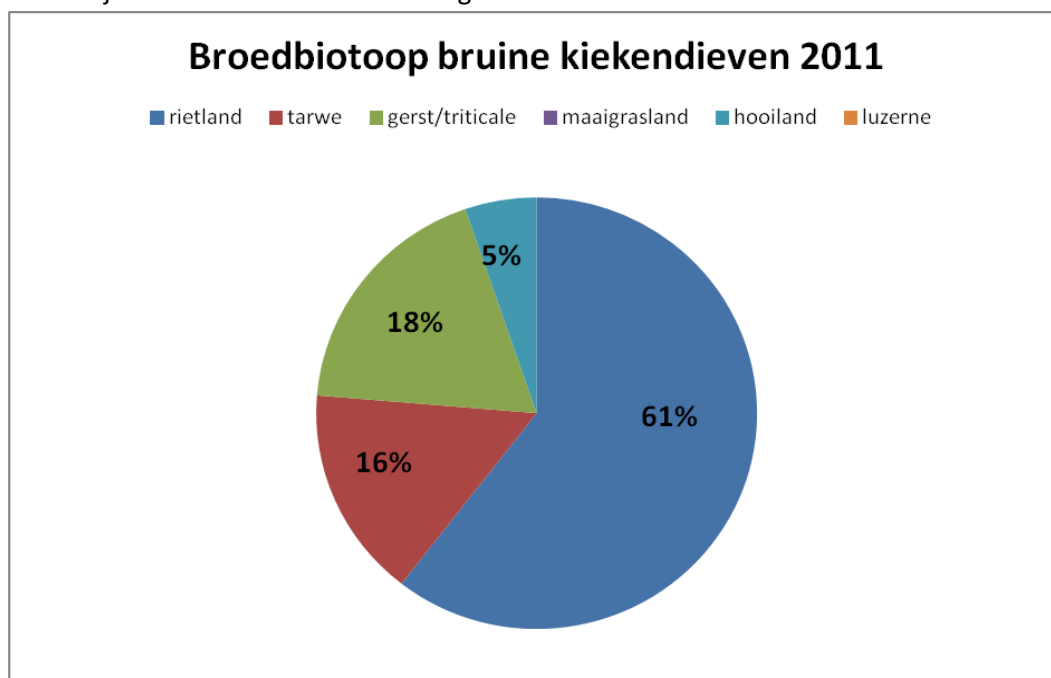
piepen, met vorig jaar een goede 13 % van de totale paren, met niet alleen broedgevallen in de broeken maar ook in de polders.

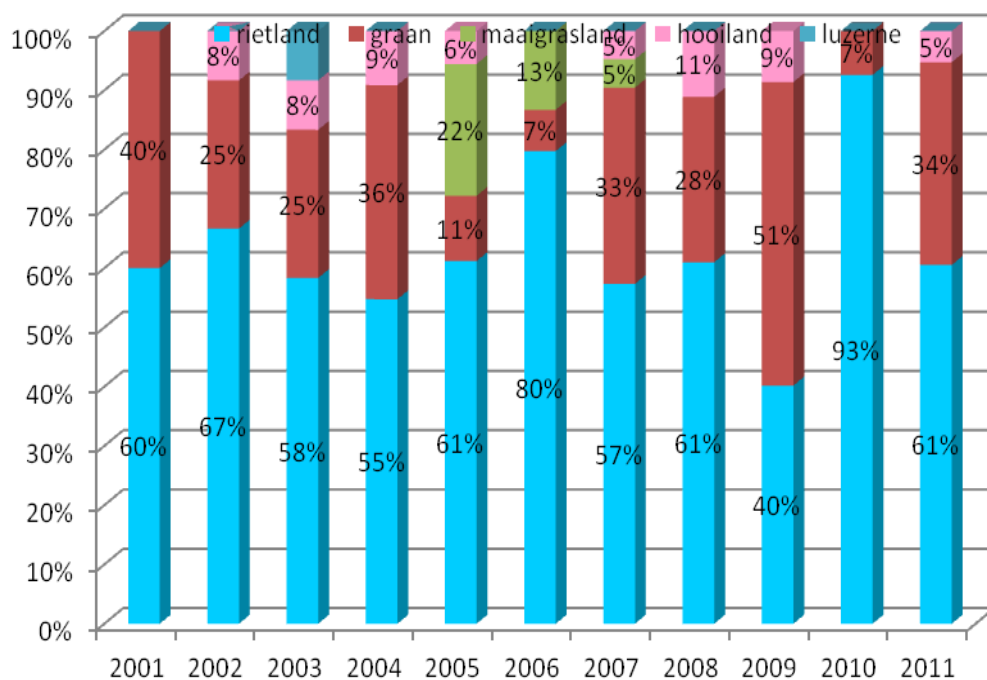
De kiekendief is een 'rietlander' én een 'graanvelder'

De bruine kiekendief broedde vorig jaar in 61 % van de gevallen in rietland, gaande van uitgestrekte rietvelden tot kleine rietpartijen maar ook toegegroeide rietgrachten. Zoals reeds gemeld, broedden er in 2011 ook redelijk wat bruine kiekendieven in graanvelden : 18 % was terug te vinden in gerst- en triticalesvelden en 16 % in een tarweveld. Samen maakt dat ruim een derde uit van de totaliteit. Tenslotte vonden we 5 % van de broedende koppels terug in hooiland (Ijzervallei).

Wanneer we de grafiek van de afgelopen projectperiode bekijken zien we jaren waar er veel wordt gebroed in graanvelden (in 2009 : 51 %) en jaren waar er amper wordt gebroed in gerst of tarwe (in 2010 slechts 7 %). Wellicht houdt deze op- en neerwaartse lijn verband met de aanwezigheid van veldmuizen in de polders. In goede veldmuizenjaren komen wellicht heel wat bruine kiekendieven tot broeden in landbouwgewassen, in slechte veldmuizenjaren valt dit aantal sterk terug.

Broedbiotoop bruine kiekendieven IJzer en Polder 2001-2011

Een lager nestgemiddelde

Het nestgemiddelde in 2011 was eerder aan de magere kant met net drie pulli gemiddeld per nest. Er werden 14 nesten van nabij opgevolgd met een totaal van 42 pulli.

Wanneer we het nestgemiddelde tussen de twee topjaren 2009 en 2011 vergelijken, dan zien we toch een daling van 0,5 pulli per nest in 2011. Nesten van vijf jongen hadden we vorig jaar niet, wel één van zes. Opvallend vorig jaar was het aantal kleine nesten : twee nesten van slechts één jong (tot dan, niet voorkomend) en drie nesten met maar twee aanwezige pulli op het nest. Misschien een teken dat bepaalde (voedsel)grenzen werden bereikt ?

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal
1 pulli											2	2
2 pulli	1						2	1	4		3	11
3 pulli			3	2	2		2	3	5	1	4	22
4 pulli		1	3	1	1	1	1	4	5	2	4	23
5 pulli						1	4		3	1		9
6 pulli										1	1	2
Gecontroleerde BG	1	1	6	3	3	2	9	8	17	6	14	70
Aantal pulli	2	4	21	10	10	9	34	27	60	25	42	244
Nestgemiddelde	2,00	4,00	3,50	3,33	3,33	4,50	3,78	3,38	3,53	4,17	3,00	3,49

Nestbescherming

Broedgevallen in graanvelden hebben vaak nestbescherming nodig, dit is vaak het geval in gerstvelden, die reeds begin juli klaar kunnen zijn om te dorsen. Vorig jaar werden 6 interventies uitgevoerd, in het jaar 2009 waren er dat 10. Bij vroege broedgevallen in graanvelden, dit zijn koppels die reeds eind april aan het broeden zijn, kunnen de jongen meestal wel uitvliegen vooraleer de dorsmachine in aantocht is.

De eerste resultaten van het vleugelmerken

In 2011 werd door INBO (Anny Anselin) van start gegaan in Vlaanderen met het vleugelmerken van bijna juveniele bruine kiekendieven op het nest. Het uiteindelijke doel van het project is meer informatie in te

zamelen omtrent het doen en laten van onze bruine kiekendieven in Vlaanderen. Wanneer komen bruine kiekendieven voor het eerst tot broeden, hebben die de voorkeur om in de omgeving van hun geboorteplaats voor het nageslacht te zorgen of zoek ze liever een eigen stek, ver weg van huis en gaan ze in de maanden na het uitvliegen daarom reeds op zoek naar geschikte gebieden in de polders van Vlaanderen ? De eerste echte resultaten kunnen we pas vanaf volgend broedseizoen waarnemen. Komen er reeds gevleugelmerkte vogels tot broeden of zijn die gemerkte vogels vooral territoriaal, niet-broedende vogels ?

Door ringer Jeroen Arnoys, met assistentie van ringoverste Norbert Roothaert, werden in onze regio 7 nesten voorzien van vleugelmerken. Vaak zijn dat de oudste jongen van het nest, want om de vleugelmerken te kunnen aanbrengen moeten de vleugels bijna volgroeid zijn. Concreet betekent dit enkele dagen voor ze hun eerste, schuchtere vluchten ondernemen. Dit betekent dat je de ouderdom van de pulli goed moet kunnen inschatten. Naast het aanbrengen van de vleugelmerken werden ook verschillende andere biometrische gegevens genoteerd.

In de nazomer kwamen de eerste waarnemingen van deze gevleugelmerkte vrienden binnen bij het INBO.

Een kiekendief gemerkt op 5 juli 2011 in de Jeronimuspolder- Waterland (Meetjesland) werd op 12 september 2011 in de Viconiakleiputten te Stuivekenskerke opgemerkt (60 km).

Een andere kiekendief uit het Meetjesland, geringd op 1 juli 2011 in Watervliet werd op 16 augustus 2011 in de Franse Moeren gezien (80 km).

Ook 'onze' vogels lieten reeds sporen achter maar wel in noordelijke richting in plaats van, de eerder verwachte, zuiderlijke richting. Een jong, geringd in Veurne op 30 juni 2011, werd op 13 en 14 september 2011 gezien in Watervliet (70 km), weliswaar ook een kiekendievengebied maar z'n nestgenoot deed er nog een flinke schep boven op door het kanaal over te vliegen om in Hickling Broads Norfolk (Engeland), op 12 september 2011, in het vizier te komen van een vogelkijker, op een afstand van 200 km van z'n geboortestek.

Het zal u niet verwonderen dat we, samen met alle medewerkers van het project, met spanning uitkijken naar het volgende broedseizoen.

Dank aan alle medewerkers voor het intensieve opvolgen van de broedgevallen en een speciaal woordje van dank aan Anny Anselin (INBO) voor het terbeschikking stellen van gegevens op Vlaams niveau. Het INBO-project bracht ons kiekendievenproject ook op een hoger niveau.

Kris Degraeve

Nest van vier bruine kiekendieven te Bulskamp, waarvan twee voorzien met vleugelmerken (30 juni 2011)
(Franky Prinsier, landbouwer Frank Mees, Frank Laleman en Norbert Roothaert).

De eerste gevleugmerkte bruine kiekendieven werd in onze regio geringd in Veurne op 26 juni 2011 (Norbert Roothaert en Jeroen Arnoys).

Meer dan andere jaren hadden we in 2011 relatief kleine nesten met één of twee jongen, zoals hier in Pervijze (22 juni 2011).

Hetzelfde nest in Pervijze maar nu op het moment van het ringen en vleugelmerken (14 juli 2011). (Jef Desaeveer en Marc Bonte)